

ÕPPEMATERJAL PÜHAPÄEVAKOOLIDELE

KASUTAJALE

Sinu käes on õppematerjal, mis on mõeldud pühapäevakoolidele jm.ringidele kirikulaulu alustega tutvumiseks ja harjumiseks.

Lisaks raamatule tuleks kasutada abimaterjalina õigeusu palveraamatut, õigeusu kalendrit ja Uut Testamenti, millele harjutustes ka viidatakse.

Õigeusu kirikulaul põhineb **kaheksal lauluviisil**. Selles raamatukeses on esitatud ainult **kaheksa viisi tropariviisid** ning mõned teised tavalised kirikulaulud.

Raamat on kujundatud selliselt, et lahtivõetuna on sinu ees ühe tunni materjal.

Kirikulauludest kõneldes kasutatakse palju võõrapäraseid sõnu, mis on peatükkides ka ära seletatud. Iga õpetava tekstiosa järel on antud ülesanded, mis on mõeldud ühiseks tööks.

Viimases tunnis on esitatud lühike kava ilmiku poolt toimetatava palvuse jaoks.

Loodame, et see raamatuke äratab huvi õigeusu kirikumuusika vastu ja innustab laulma.

Koostajad: Vesa Takala
Tuula Takala
Teuvo Jetsu
Laura Jetsu
Illustreerinud: Petros Sasaki

Ilomantsis, pühade Isade pühapäeval, 1981.

ESIMENE TUND

Kirikulaulu ajalugu.

Muusikal on ikka olnud tähtis koht jumalateenistuses. Juba Vana Testamendi aegadel lauldi psalme ja saadeti neid erinevatel pillidel.

Kristlik kirikumuusika on arenenud juudi ja kreeka traditsiooni põhjal. Pillide kasutamine jäi siiski ära kohe kristliku kiriku algusaegadel, sest pille ei peetud sobivaks kristliku kiriku tseremoonias.

Tagakiusamise pärast pidi jumalateenistusi toimetama salaja ja võimalikult märkamatu. Teenistusi toimetati varjatud paikades. Näiteks Roomas kogunesid varajased kristlased nn. katakombides (maa- alustes käikudes).

Inimhää on see instrument, mis kõige paremini palvet edasi annab. Õigeusu kirikumuusika on just laulumuusika. Laulmist meenutab ka see lugemisviis, mida jumalateenistustes kasutatakse. Seda nimetatakse retsitatiivseks lugemiseks.

Kirikulaulu funktsioon.

Kirikulaul toimib jumalateenistuses koguduse ja kristliku **õpetuse vahendajana**.

Laulmine kuulub kogu kirikurahvale. Koori ülesanne on toetada ühist laulmist ja hoolitseda selle eest, et laulu osa teenistuses sujuks nõtkelt. Kaasajal on tegelik olukord kujunenud küll koori kasuks, mis aga ei tähenda, et kirikurahvas kaasa ei võiks laulda. On tähtis kuulata, mida lauludes öeldakse. Tekstid sisaldavad palveid ja õpetusi ja need on mõeldud kõigile kuulamiseks. Seepärast on ka lauljaile mäletamisväärtne laulda nii, et sõnad oleksid selgesti arusaadavad.

Kaks väga tähtsat laulutüüpi on **tropar** ja **kondak**.

Tropar tähendab jumalateenistuse pealaulu. Igal pühal, samuti igal pühapäeval on oma tropar, milles korratakse lühidalt antud päeva või püha tähendust.

Tavaliselt tropareid lauldakse, kuid neid võidakse ka lugeda.

Kondak on kirikulaul, milles samuti selgitatakse antud püha tähendust. Samuti nagu tropareid võib ka kondakke laulda või lugeda.

Niisiis, pühade tropar ja kondak on samasisulised laulud ja sageli lauldaksegi neid **järjest**.

ÜLESANDED : 1. vaata kirikukalendrist, milline on tänase päeva epistel.

2. Otsi see Uuest Testamendist üles ja harjuta selle lugemist retsitatiivina (Epistlitekst on lugu Apostlite tegudest või Apostlite kirjadest. Näit. 1Kor. 1 : 18 - 24).

Lõpulaul: Oh Jeesus Kristus...

TEINE TUND

ALGUSLAUL: Taevane Kuningas...

Kaheksaviisilisus.

Õigeusu kirikulaul põhineb **kaheksal põhiviisil**. Juba alates 6.saj. on laulud seatud kaheksasse rühma ehk ossa. Viisijagudes on meloodiaid **stihhiira-, tropari-, prokimeni-** ja **kaanoniviiside** jaoks.

Lauluviis vahetub **igal nädalal**. Teisel pühapäeval pärast nelipühi algab esimene lauluviis, järgmisel teine jne. kuni kaheksandani, mille järel alustatakse jälle esimesest. Lauluviis on vorm, millel lauldakse selliseid psalme ja palveid, millel ei ole oma kindlat, püsivat viisi.

Nüüd on teksti juurde märgitud ainult lauluviisi number. Näiteks : On kohus...,8.Lv.

Püha Johannes Damaskusest.

Püha Johannes Damaskusest on tuntud kui kaheksa viisi süsteemi koostaja. Ta kogus varajasi kirikukäsikirju ja korrastas need. Teda peetakse õigeusu usuõpetuse (teoloogia) isaks. Kuna õigeusule on omane laulev usuõpetus, siis võib teda pidada ka õigeusu kirikulaulu isaks

Püha Johannese elust on teada õige vähe. Ta sündis 7.saj. Damaskuses kristliku pere lapsena. Tema isal oli õukonnas kõrge positsioon. Johannesel oli kasuvend Kosmas, kellest sai piiskop ja kirikulaulude looja.

Johannes päris isa ameti, kuid jättis selle varsti ja läks kloostri. Seal ta süvenes kristlikku ellu, täpsustas ja selgitas kiriku õpetusi ja kirjutas suurepäraseid kirjutisi, muuhulgas ikoonidest.

Püha Johannes ei ihaldanud enesele au, vaid oli alandlikkuse võrdkujuks.

Ta suri eakana 8.saj. keskel. Teda loetakse pühakute hulka ja tema mälestuspäeva peetakse

4.detsembril.

Stihhira

Stihhirad on jutustavad, seletavad laulud, mida lauldakse koos psalmidega.

Stihhirad jagatakse sisu järgi eri liikidesse, muuhulgas hommiku-,õhtu-, appihüüu-, dogma-,

kiitus-, litaania- ja templistihhirad.

ÜLESANDED :1. Otsi kirikukalendrist, milline lauluviis on sellel nädalal.

2.Otsi õigeusu palveraamatust, millist laulu lauldakse sellel viisil.

Lõpulaul: Oh Jeesus Kristus...

KOLMAS TUND

Alguslaul: Taevane Kuningas

Esimene tropariviis.

Neumakirjutus.

Neumad on märgid, millega osutatakse viisi kulgemist. Neumad olid kasutusel enne nootide leiutamist.

Neumakirjutus ei ole ehk nii täpne, kui kaasaegne noodikirjutus, kuid neumad näitavad meloodia liikumist ja intonatsiooni, samuti hingamist. Märgid kirjutatakse teksti **kohale**. Neumakirjutus on kohati kasutusel tänapäevani, näiteks gregoriaani koraalides (vana, paavst Gregoriuse poolt korrastatud katoliku kiriku lauluvorm). Ka Kreeka Kirik kasutab neumasid tänaseni.

Veepühitsus ehk veeõnnistamine.

Veepühitsusel lauldakse laulu "Lunasta, oh Issand oma rahvast..."

Preester kastab risti kolm korda vette, paludes Pühalt Vaimult veeõnnistust.

Väike Veepühitsus toimetatakse enne selliseid õnnistamistalitusi, kus tarvitatakse vett. Näiteks enne kodu, kooli, laeva, auto jms. õnnistamist, samuti templipühal ja muudel pühadel. Ka enne ristimist vesi pühitsetakse.

Veepühitsemised võib toimetada kirikus, väljas järve või jõe ääres või kodus.

Suur Veepühitsus toimetatakse **Kolmekuningapäeval**, 6. jaanuaril, samuti **augusti esimesel päeval** (Risti Kummardamise päev). Siis võib pühitsetud vett võtta ka koju viimiseks.

Pühitsetud vett juuakse haiguste puhul (koos palvega). Mingil põhjusel järeljäänud pühitsetud vett ei kallata kanalisatsiooni , vaid kastetakse näiteks lilli.

Ekteenia.

Ekteenia on **palvete sari**, mida lausub preester või diakon. Kogudus (koor) vastab lauldes

“Issand heida armu " või " Anna seda Issand ".

Suure ekteeniaga alustatakse liturgiat , õhtu - ja hommikupalvust.

Väike ekteenia on lühendus suurest ekteeniast. Muud ekteeniad on näiteks: elavate ja surnute eest, palumisekteenia, ekteenia Pühade Andide eest.

ÜLESANDED: *1.Laula esimest lauluviisi.*

2.Küsi oma vanematelt, kas sinu kodu on õnnistatud. Kui ei ole, siis räägi

3. Püüa pääseda mõnele veepühitsuse talitusele.

Lõpulaul : Oh Jeesus Kristus...

NELJAS TUND

Alguslaul: Taevane Kuningas

Teine tropariviis.

Icoon.

Kirikulaul kuulutab õigeusu õpetust sõna ja muusika abil. Sama õpetust piltlikult vahendab **ikoon**.

Icoon (kreeka k. eikon – pilt, kuju) on õigeusu kiriku pühapilt.

Icoon jutustab pühast inimesest või juhtumusest samamoodi kui piibel või pühadeaja laul. Ikooni võib nimetada kirjaoskamatu piiblik. Väike lapski õpib ikoonist palju asju, kui neid talle selgitada. Pilt aitab mõista ja meeles pidada palju sellist, mis sõnades tundub liiga raske.

Kõige rohkem ikoone on kirikutes, kuid ikoon kuulub ka õigeuskliku kodu juurde. Seal meenutab see Jumala kohalolekut ja kaitset.

Jumala loodud olendina on ka inimene ikoon. Õigesti elades, hoolitsedes teiste inimeste ja kõige loodu eest, Jumala pilt inimeses kirkastub. Icoon, evangeelium ja rist on samaväärsed, austatavad võidumärgid.

Kaanon.

Kaanon tähendab **laulukompleksi**. Kaanonid on tehtud täpselt reegleid järgides - siit tuleneb ka nimi kaanon = reegel.

Kaanon jaguneb üheksaks põhiosaks, need taas väiksemateks osadeks. Päriselt kuulub kaanon hommikupalvuse juurde, kuid ka mõnedes teistes palvustes lauldakse kaanoneid. Tuntumaid kaanoneid on Johannes Damaskusest kirjutatud Lihavõttekaanon ja Kreeta Andrease Kahetsuskaanon, mida lauldakse Suure Paastu ajal.

ÜLESANDED: 1. *Laula teist lauluviisi.*

2. *Icoonide auks peetavad pühad on muuhulgas 10.juuli ja 16.august.*

Vaata kirikukalendrist, millised ikoonid on pühade põhjuseks ja loe nende päevade evangeeliumitekstid.

Lõpulaul: Oh Jeesus Kristus...

VIIES TUND

Alguslaul: Taevane Kuningas

Kolmas tropariviis.

Aseta enda ette jõuluikoon ja hoia tunni lõpuni.

Püha Romanos Melodos

Püha Romanos Melodos oli kirikuteenija ühes Konstantinoopoli kirikus. Ta oli harimatu, kuid armastas kirikut. Alandliku teenijana oli ta patriarhile meele järgi. Teised kirikuteenijad kadestasid teda selle pärast. Nad pilkasid Romanost, kuna ta oli kirjaoskamatu.

Ükskord jõululaupäeval, kui keiser ja patriarh olid kirikus, oli Romanos parajasti kroonlühtri küünlaid koristamas. Siis sundisid kirikuteenijad Romanost kliirosele lugema. Aga ta ei osanud lugeda, ta häbenes ja oli kurb. Pärast teenistust jäi ta kirikusse Jumalaema ikooni ette nutma ja palvetama. Romanos suigatas ja nägi und, milles Jumalaema ulatas talle raamaturulli (tol ajal olid raamatuteks rulli keeratud lehed). Ärgates koges ta õnnelikuna, et oskab piibli peatükke peast. Ta kiitis ja ülistas Jumalaema.

Koguõise jumalateenistuse alguseks läks Romanos rõõmsana kirikusse. Kui teised olid järjest lugenud ja laulnud, läks temagi kliirosele ja hakkas laulma: " Täna sünnitab Neitsi selle, kes kõigest loodust kõrgem on" ...Patriarh imetles Romanose laulu ja küsis, kust ta selle on õppinud. Romanos jutustas nägemusest ja rääkis taevaste abist. Siis teised kirikuteenijad häbenesid oma tegu ja palusid temalt andeks.

Püha Romanos kirjutas palju kondakke. Selle tõttu sai ta lisanime **Melodos ehk Kauniltlaulja**.

Romanos Melodose mälestuspäev on 1.oktoobril.

Jõuluikoon kujutab jõulusündmusi samamoodi kui Romanos Melodose Jõulukondak.

Ikoonil on kujutatud Kristuse sünnipaik, kaljukoobas. Laps lamab mähituna sõimes, Jumalasünnitaja on Tema kõrval. Koopa vasakul poolel, üleval, saabuvad targad Hommikumaalt. Paremal pool kuulutab ingel karjastele Kristuse sündimist.

Üle kõige särab kirkas Petlemma täht. Inglid laulavad kiitust äsja sündinule.

Jõuluikooni esimeses irmoses kutsutakse kiitma ja ülistama : " Kristus sünnib, kiitke..."

Irmos tähendab kaanoni alguslaulu. Iga kaanoni osa alguses lauldakse esiteks irmos ja seejärel loetakse kaanoni troparid.

Kaanoni üheksas irmos on pühendatud Jumalasünnitajale.

ÜLESANDED: 1. Laula kolmandat lauluviisi.

2. Otsi palveraamatust üles jõululaulud.

KUUES TUND

Alguslaul : Taevane Kuningas

Neljas tropariviis.

Vigilia ehk koguõine jumalateenistus.

Koguõine jumalateenistus on tavaliselt **laupäeva õhtul** või **pühade eelõhtul** toimetatav jumalateenistus. Tavaliselt algab see kell **18**.

Muiste kestis see kogu öö ja lõppes armulaua jagamisega. Nüüdisajal on see pühasid ja liturgiat ettevalmistav teenistus.

Pühade eel toimetatakse sellel teenistusel leibade õnnistamist ehk **litaaniat**. Siin palutakse Kristuselt õnnistust leibadele, veinile, viljale ja õlile, mis on inimkonna põhilised toiduained. Samuti palutakse kõikide pühakute eestpalveid.

Preester suitsutab tema ees olevaid ande samal ajal, kui lauldakse kolm korda laulu " Rõõmusta Jumalaema ". Suurtel pühadel lauldakse selle laulu asemel kolm korda **selle püha tropar**. Leibade õnnistamisel palutakse, et Jumal õnnistaks neid usklikke, kes neist õnnistatud leibadest tulevad osa saama.

Pühitsetud toit on abiks kõikides vaevades neile, kes sellest usuga osa saavad.

Leibade õnnistamine on pärit muistsest koguõisest jumalateenistusest, kus oli tavaks pidada peale jumalateenistust ühine söömaaeg.

Prokimen tähendab algusütlust ehk **eellaulu**. See on Piiblist, tavaliselt Vana Testamendi psalmidest võetud salm, mida lugeja loeb ja koor laulab.

Liturgias loetakse ja lauldakse prokimenit enne epistlit, õhtusel jumalateenistusel enne evangeeliumi, hommikusel jumalateenistusel enne paremiat ehk Vanast Testamendist valitud kirjakohtade lugemist.

ÜLESANDED : 1. *Laula neljandat lauluviisi.*

2. *Loe Uuest Testamendist Mk 6 : 35-44.*

Lõpulaul : Oh Jeesus Kristus...

SEITSMES TUND

Alguslaul : Taevane Kuningas

Viies tropariviis

Polüeleion.

Tavaliselt eraldatakse koguöises jumalateenistuses kolme osa : **õhtuteenistus, hommiku-teenistus ja esimene tund.**

Hommikupalvuse alguses on teenistuse pidulikum koht, nn. polüeleioni-osa. Siis loetakse pühale vastav evangeelium. Evangeeliumi lugemise järel, kaanonite laulmise ajal, käib kirikurahvas evangeeliumiraamatut kummardamas ja saab preestrilt õnnistuse.

Juba enne evangeeliumi lugemist lauldakse pühapäeva eelõhtul ülestõusmistroparid.

Need algavad sõnadega: " Kiidetud oled Sina, Issand..."

Pühapäev on Jeesuse ülestõusmise päev, **väike ülestõusmispüha**. Sellepärast lauldakse laupäeval toimetataval koguöisel jumalateenistusel ülestõusmisest jutustavaid laule.

Kirikuaasta sündmustega liituvaid, nn. vahelduvaid laule, lauldakse koguöisel jumalateenistusel samuti palju. Seal tulevadki erinevate viiside vaheldumised selgesti esile.

Need vahelduvad viisid paigutuvad palvuse muutumatusse põhiossa ehk kavasse.

Õhtuteenistus on siis alati ühesugune, vaid viisid vahelduvad.

Antifon.

Antifon tähendab vaheldumisi laulmist. Kaasajal mõeldakse antifonide all liturgia alguses lauldavaid psalme. Algselt lauldi need psalmid kahe koori poolt, vaheldumisi.

ÜLESANDED : *1.Laula viiendat lauluviisi.*

2. Selgita, millal sinu koguduses toimetatakse vigiliat ja osale selles.

Lõpulaul : Oh Jeesus Kristus...

KAHEKSAS TUND

Alguslaul : Taevane Kuningas.

Kuues tropariviis.

Ebatavaline kuues viis.

Kuuenda viisi tropar: " Inglise väed ilmusid Su haua juurde..." lauldakse tõelisel kuuendal viisil.

See 6.lauluviis on kasutusel siiski üsna harva. Kui lauluteksti juurde on märgitud selle viisi number, millel tuleb laulu laulda, siis tähendab see tavaliselt tropariviisi . Kuues viis on erandiks.

Kuuendal viisil laulmiseks mõeldud laulud lauldakse 6. stihhiraviisil. Kuues stihhiraviis ongi kõigile tuttavam. Näiteks laulu "Taevane Kuningas" lauldakse just sellel viisil.

Palve Pühale Vaimule.

*Taevane Kuningas, Sa trööstija, Sa Tõevaim,
Kes Sa igas paigas oled ja kõike täidad,
Sina headuse allikas ja Eluandja
Tule ja ela meie sees
ja puhasta meid kõigist pahedest
ning päästa meie hinged, oh Armuline!*

Taevane Kuningas on palve Pühale Vaimule ja see kulub alguspalvete juurde. Kogu kirikuelu on Püha Vaimu "vara", sellepärast loetakse iga palvuse algul palvet Pühale Vaimule.

Jumal on üks, olemuselt kolmainus : Isa, Poeg ja Püha Vaim. Pühast Vaimust öeldakse Usutunnistuses, et "Ta lähtub Isast, et Teda ühes Isa ja Pojaga kummardatakse ja austatakse ja et Ta prohvetite läbi rääkinud on."

Taevane Kuningas on palve, mida iga usklik peaks teadma peast.

Ikos.

Ikos on laul, mida lauldakse **koos kondakiga**. See on kondakist pikem laul ning selles selgitatakse pühade sündmusi laiemalt, kui kondakis.

ÜLESANDED: 1. Laula kuuendat viisi.

2. Loe Uuest Testamendist Püha Vaimu väljavalamisest. Apt. 2.1-21, 37-41.

ÜHEKSAS TUND

Alguslaul : Taevane Kuningas.

Seitsmes tropariviis.

Issanda muutmine.

Apostlid ehk Kristuse jüngrid (õpilased) käisid koos Jeesusega ja kuulasid Tema õpetusi. Sellele vaatamata ei olnud nad päris kindlad Tema jumalikkuses. Jeesus oli neile palju kordi rääkinud lähenevatest kannatustest ja surmast. Apostlid ei suutnud seda mõista. Et tugevdada nende usku, võttis Jeesus apostlid Peetruse, Jaakobuse ja Johannese ning viis nad Tabori mäele. Seal ilmus Ta neile jumalikus valguses.

Matteuse evangeeliumi 17. peatüki alguses räägitakse Issanda muutmisest. Samamoodi kujutab

seda selle püha ikoon. Kristus seisab kõrgel mäel, sädeledes jumalikus kirkuses ja valguses. Vasakul pool mäetipul seisab prohvet Elias ja paremal pool Mooses. Nad räägivad Kristusega. Esiplaanil on maha langenuna kolm apostlit. Nad on hirmunud, kuuldes pilvest häält : "See on minu armas Poeg, kellest mul on heameel, teda kuulake !" Issanda Muutmise püha pidamisel on üks omapära - **puuviljade õnnistamine**. Liturgia ajal õnnistatakse puuviljad pühitsetud veega piserdades. Kõik puuviljad jagatakse lõpuks liturgial osalenute vahel.

Selle talitusega rõhutatakse seda, et kõik, ka maised hüved oleme saanud kingiks Jumalalt.

Issanda Muutmise püha kuulub kaheteistkümne suure püha hulka ja seda pühitsetakse 6. augustil.

Keerubite laul.

Keerubite laulu lauldakse liturgias **suure sissekäigu ajal**. Kõige tavalisem lauldavatest keerubite lauludest algab sõnadega: "Nüüd tähendame meie salal viisil keerubeid"...

ÜLESANDED: 1. *Laula seitsmendat lauluviisi.*

2. *Loe Uuest Testamendist Issanda Muutmisest. Lk 9:28-36. Mt 17: 1-9.*

Lõpulaul: Oh Jeesus Kristus...

KÜMNES TUND

Alguslaul Taevane Kuningas

Kaheksas tropariviis.

Leiva austamisest.

Kõikide toitude, eriti leiva austamine on tava, mis on ühine peaaegu kõikidel rahvastel. Ka õigeusklikul tuleb austada leiba Jumala annina.

Hoopis eriline tähendus on leival Püha Õhtusöömaaja sakramendis, kus see pühitsedes muundub Kristuse Ihuks.

Kristus on kõige õnnistaja ja pühitseja. Ta pühitseb ka toitu, kui seda Temalt palutakse. Selleks puhuks loetakse või lauldakse söögipalve.

Palve laulmise järel vanim laudkonnast õnnistab toitu ristimärgiga, lausudes. " Pühade Isade palvete pärast, Issand Jeesus Kristus, heida armu meie peale". Pühade ajal võidakse söögipalve asemel laulda pühade tropar või " Au olgu Isale, Pojale ja Pühale Vaimule nüüd, ikka ja igavesti. Aamen. Issand heida armu (3 korda). Õnnista Issand".

Meie Isa -palve sobib samuti söögipalveks. Söömaaja lõppedes loetakse või lauldakse tänupalve.

Nüüdsel kiirel ajal on toidu austamine ja õnnistamine paljudes kodudes ununenud. Ühine söömaaeg, õnnistatud toidu nautimine on ometigi tähtis sündmus pere ühtsuse seisukohast. See toob õnnistust igapäevasesse ellu ja see on tava, mis tuleks taas au sisse tõsta.

Austamislaul.

Austamislaulu lauldakse koguöisel jumalateenistusel.

Suur Austamislaul algab sõnadega: "Au olgu Jumalale kõrges..." Seda lauldakse igal koguöisel jumalateenistusel ja see sisaldab ülistust Kolmainu Jumalale.

Suurtel pühadel lauldakse ka väikest Austamislaulu. Seda laulavad preestrid ja koor, preestrid seistes keset kirikut antud püha ikooni ees. Väike austamislaul sisaldab ülistust sündmusele, mille auks püha peetakse.

ÜLESANDED . 1.Laula kaheksandat lauluviisi.

2. Harjuta söögipalvete lugemist nii, et oskaksid neid peast.

3. Õpi toitu õnnistama.

Lõpulaul: Oh Jeesus Kristus...

ÜHETEISTKÜMNES TUND

Alguslaul : Taevane Kuningas.

Ilmiku poolt toimetatav väike palvetund.

Pühapäevakoolis, laagrites ja retkedel tuleb vahel ette pidada palvust ilma vaimulikuta. Siis toimetab seda tavaliselt **grupi vanim**, kuid ülesandeid võib jagada ka kaaslaste vahel.

Ilmiku poolt toimetatava palvuse tarvis on olemas eraldi raamat. Lühikesi palvusi võib pidada ka selles peatükis esitatud skeemi järgi.

Palvuse **alguseks loetakse alati algusõnnistus** ja loetakse või lauldakse **alguspalved**, näiteks õigeusu palveraamatust. Seejärel lauldakse **päeva tropar** või järjekorras oleva viisi tropar. Enne **evangeeliumi** lugemist kuulutatakse, millisest evangeeliumist loetakse, näiteks: " Pühast Matteuse evangeeliumist lugemine". Vahetult enne evangeeliumist lugemist ja selle järel lauldakse "**Au olgu Sulle Issand, au Sulle**". Õigeusu kalendris on näidatud igale päevale määratud evangeeliumi tekst.

Seejärel võib lugeda või laulda **usutunnistuse**. Siis loetakse **hommiku-, õhtu- või paastu-palve**. Lõpulauluna lauldakse **õhtulaul** või **laul Jumalasünnitajale**.

Palvus lõpeb **lõppõnnistusega**.

Palvuse skeem.

- + algusõnnistus - Issand Jeesus Kristus, Jumala Poeg, Sinu Kõigepuhtama Ema ja kõikide pühade palvete pärast heida armu meie peale. Aamen.
- + alguspalved – Au olgu ...nüüd...Taevane Kuningas, Püha Jumal (3x), Kõigepüham Kolmainus Jumal...,Issand heida armu(3x) Au olgu...,Meie Isa tropar
- + kuulutatakse evangeeliumilugu (vaata kalendrist päeva ev.)
- + au olgu Sulle, Issand...
- + evangeelium
- + au olgu Sulle, Issand...
- + usutunnistus
- + palve (hommiku-, õhtu või paastu)
- + lõpulaul – Lunasta oh Issand oma rahvast ja õnnista oma pärisosa./ Anna võitu ristirahvale tema vaenlaste üle/ ja kaitse oma ristiga/ oma kogudust.
- + au olgu Isale...Aamen. Issand heida armu (3x). Õnnista Issand. Issand Jeesus Kristus, Jumala Poeg, Sinu Kõigepuhtama Ema ja kõikide pühade palvete pärast heida armu meie peale. Aamen.

ÜLESANDED : 1. *Õpi otsima õiget troparit, evangeeliumilugu ja palvet.*
2. *Õpi palvuse lugemist.*

Lõpulaul: Oh Jeesus Kristus...

Ida kirikuisade mõtteid kirikulaulust.

Mõistlik mees valib parima ja tunneb Jumalat, kõige Loojat, kiites ja ülistades Teda lauldes.

Pühade kirjutiste lugemine, ärkvel olemine, palve ja psalmide laulmine vaigistavad himurate meelte pettekujutlusi.

P.Thalassios, igumen.

Palveta õigesti ja häirimatult ning laula arusaadavalt ja õige rütmiga.

P.Neilos, suur vaga.

Jumal on rahu, kõige segaduse ja halamise vastaspool. Meie laulmine peaks siis samuti olema inglite sarnane - ilma segaduseta.

P.Gregorios Siinaist (1255- 1346)

Kui laulad, ole tähelepanelik, muidu ütled sõnu ainult huultega, samas kui mõtted uitavad mujal.

Meil tuleks, nagu seda pühad kirjad õpetavad, kaitsta hoolega meeli ja laulda ilma eksimata mõistmises.

Isa Filemon Teebalane.

Kui tead mida laulad, saad sa teavet sellest, mis sa oled. Sellest teadmisest saad sa mõistmist ja mõistmine saab sind tegema selleks, millest oled saanud teadlikuks..

P.Theoleptos, u.1250-1324

Philadelphia metropoliit.

Nende asjade hulgas, mis äratavad meeled unest ja aitavad inimest viia kokkupuutesse Jumalaga, on ühtmoodi pühade kirjutiste ja pühade isade seletuste lugemine ning kirikulaul, esitatuna õiges mõistmises.

P.Kallistos, Konstantinoopoli patriarh 14.saj

Kui sa ei ole veel saavutanud palvetamise ja laulmise annet, otsi valvsalt ja sa saavutad selle.

P.Neilos